

Bloomberg: Zamrzne Európa v zime?

- CZ24 News | 7. srpna 2022

EU: V čase, keď sa Európa zbavuje ruského paliva a preteká sa v zabezpečení dostatočného množstva zemného plynu a uhlia, bude podľa agentúry *Bloomberg* jej snaha udržať si túto zimu vykurovacie a priemyselné kapacity do veľkej miery závisieť od troch krajín na druhej strane sveta: Japonska, Južnej Kórei a Číny. Tieto ázijské krajiny, ktoré patria medzi najväčších dovozcov skvapalneného zemného plynu (LNG) a lodných dodávok uhlia na svete, majú s Európou spoločnú zimnú sezónu najvyššieho dopytu po vykurovaní. Meteorológovia ešte stále nedokážu presne predpovedať vývoj počasia v zime, ale akákoľvek predpoveď prudkého poklesu teplôt v týchto troch krajinách by mohla vyvolať intenzívnejší boj o dodávky palív

Ilustračné foto

Medzinárodná konkurencia v oblasti pohonných hmôt sa zvýšila po tom, ako ruská invázia na Ukrajinu narušila globálne obchodné toky, čo pomohlo zvýšiť ceny uhlia a zemného plynu na rekordné hodnoty. V Európe sa tento tlak ešte viac prehĺbi. Európska komisia zavedie od budúceho týždňa úplný zákaz ruského uhlia, zatiaľ čo spoločnosť *Gazprom* obmedzila prívod plynu do Európy. Rusko bolo v minulosti najväčším dodávateľom plynu do Európskej únie, pričom pokrývalo približne 40 % dopytu. A zatiaľ čo Rusko znižuje dodávky plynu do Európy, zvyšuje jeho dodávky do východnej Číny cez nový plynovod *Sila Sibíri*.

Európske štáty sa predhávajú v prípravách na zimu, znižujú spotrebu plynu, zvyšujú dovoz LNG, aby naplnili zásobníky, a tiež opätovne spúšťajú odstavené uhoľné elektrárne. Pomocnú ruku im zatiaľ podáva Ázia: Čína znížila dovoz uhlia a LNG po tom, ako zvýšila domácu produkciu, a tiež trpí hospodárskym spomalením v dôsledku pandémie. Všetky tri ázijské krajiny tiež vyrábajú viac energie z obnoviteľných zdrojov.

Aj napriek tomu však dodatočné nákupy z Európy v tomto roku zvýšili ceny na spotový LNG a uhlie na rekordnú úroveň. Rozvojové krajiny ako Bangladéš a Pakistan už trpia každodennými výpadkami elektriny, pretože si nemôžu dovoliť platiť tieto vysoké ceny.

Súčasná udalosť vedú k celosvetovému nárastu cien plynu: existuje cenová arbitráž medzi európskym a ázijským trhom. Zatiaľ čo v roku 2021 bola Ázia vždy cenovo výhodnejšia ako EÚ, s výnimkou posledných mesiacov roka, dnes je to naopak, čo má vplyv na spotrebiteľov.

Väčšina dodávok LNG sa realizuje na základe dlhodobých zmlúv, podobne ako v prípade plynu dodávaného plynovodmi, ale ak je suroviny nedostatok, treba ju kúpiť za burzové ceny, a práve tu sa začína boj medzi Európou a Áziou.

Konkurencia sa zrejme v zime ešte viac vyostří. V tejto súvislosti je dôležité analyzovať aj ďalší – oveľa významnejší faktor ovplyvňujúci energetickú situáciu v Európe – aktuálny vývoj v dodávkach plynu z Ruskej federácie a ich perspektívu.

Berlín sa z politických dôvodov rozhodol vzdať ruského plynu a prejsť na alternatívne zdroje dodávok energie vrátane LNG. Poľsko uvalilo sankcie na používanie plynovodu Jamal-Európa. Ukrajina prestala používať jednu z tranzitných vetiev svojho plynovodu. Okrem toho sa okolo opravy energetických turbín *Severného prúdu 1* (SP 1), ktorého kapacita sa teraz výrazne znížila, začal

hotový „cirkus“. Továrenská oprava týchto plynových turbín Siemensu je povinná po 25 000 hodinách prevádzky. Nádej, že Rusko dostane do konca júla zrekonštruovanú kompresorovú turbínu pre SP 1 a že sa jeho výkon zdvojnásobí, sa nenaplnila. Okrem toho prudko klesla aj šanca, že zvyšné tri bloky pôjdu do Kanady na opravu a vrátia sa na jeseň alebo aspoň do začiatku vykurovacej sezóny. Výsledkom je radikálne zníženie ponuky modrého paliva. Ako zdôraznil hovorca Kremľa Dmitrij Peskov, namiesto nedávnych 167 miliónov kubických metrov plynu denne Gazprom v súčasnosti dodáva len približne 30 miliónov kubických metrov. A to v predvečer vykurovacej sezóny, keď je potrebné intenzívne naplniť kapacity podzemných zásobníkov plynu!

Energetickú situáciu v európskych krajinách počas zimy podľa portálu *Vzgl'ad* ovplyvňuje niekoľko faktorov. Prvým je objem čerpania.

V súčasnosti Gazprom čerpá do Európy celkovo 110-120 miliónov kubických metrov plynu denne tromi trasami: Severným prúdom 1 (SP 1), ukrajinskou trasou a druhou vetvou Tureckého prúdu. Pričom bežné denné dodávky plynu v zime presahovali 300 miliónov m³. Kapacita plynovodu SP 1 je 170 miliónov m³ plynu denne, ale teraz sa prietok znížil na 33 miliónov m³ denne v súvislosti s plánovanou údržbou turbín a sankciami EÚ, USA, Veľkej Británie a Kanady. Ukrajinská trasa je zmluvne viazaná na dodávku 109 miliónov m³ plynu, ale v súčasnosti cez kompresorovú stanicu Sudža prúdi len 42 miliónov m³ denne. Kyjev naďalej odmieta čerpať plyn cez kompresorovú stanicu Sochranivka. Druhá línia Tureckého prúdu je jediná, ktorá pracuje bez prekážok: je možné ňou prepraviť 43 miliónov m³ denne a dodávky sú na úrovni 40-43 miliónov m³ denne. Ako je známe, dodávky cez plynovod Jamal-Európa cez Poľsko sú zastavené.

Ako uvádza ruský energetický expert *Sergej Kondratiev* dodávky Gazpromu do EÚ sa tak mnohonásobne znížili. A existuje riziko, že sa ešte viac znížia. Po prvé, životnosť turbín na prepravu plynu v kompresorovej stanici Portovaja SP 1 nie je nekonečná a potrebujú pravidelné opravy. A práve teraz nie sú podľa *Gazpromu* opravy možné kvôli sankciám, čo podľa *Gazpromu* preukazuje aj fakt, že Siemens nie je ochotný dať garancie, že turbína opravovaná na kanadskom závode firmy nepodlieha sankciám EÚ, USA, Veľkej Británie a Kanady, na základe ktorých by mohla byť dialkovo odstavená. Pre Gazprom je dôležité získať právne dokumenty, ktoré potvrdzujú, že táto turbína nie je sankcionovaná, pričom len slová v tomto prípade Kremlu absolútne nestačia. EÚ môže povedať jednu vec, ale je tu ešte Spojené kráľovstvo a servis s priebežnou údržbou vykonáva britská dcérska spoločnosť Siemens podľa britského práva a britskej jurisdikcie. Takže, samozrejme, v tomto prípade, na pozadí sankcií uvalených na *Gazprom* a Ruskú federáciu, *Gazprom* jednoducho musí poistiť svoj majetok.

Po druhé, existuje riziko zastavenia tranzitu cez Ukrajinu. Ukrajinský poslanec Dmytro Razumkov v ukrajinskej tlači vyzval, aby sa plyn z tranzitného potrubia začal odoberať teraz, v relatívne pokojnom období, a nie v zime. Ak Kyjev začne kraďnúť plyn, ktorý je určený pre európskych spotrebiteľov, Gazprom bude nútený prerušiť tranzit cez Ukrajinu, ako to urobil v roku 2009.

Ale aj udržanie dodávok plynu do EÚ na súčasnej úrovni 110 – 120 miliónov metrov kubických denne je pre európsky energetický priemysel a hospodárstvo výzvou. *Sergej Kondratiev*, zástupca vedúceho ekonomického oddelenia Inštitútu pre energetiku a financie, pochybuje, že v takejto situácii budú všetky európske krajiny schopné zvládnuť riadenie svojho energetického systému.

Ďalším dôležitým faktorom bude, či si európske krajiny budú pripravené navzájom pomôcť v ťažkej energetickej situácii počas zimy? „Ak sa situácia zhorší, národné vlády začnú preberať väčšiu zodpovednosť. Vidíme to už teraz. Poľsko sa nechce deliť o svoje zásobníky plynu s Nemeckom. Tento trend izolácie sa bude len zvyšovať,“ myslí si *Kondratiev*.

Je však aj ďalší faktor, od ktorého závisí osud Európy túto zimu. Podarí sa európskym krajinám realizovať plánované projekty na ťažbu alternatívneho plynu? Bude napríklad Holandsko schopné včas spustiť plávajúce terminály LNG a zabezpečiť prepravu plynu do iných krajín, predovšetkým do Nemecka? Bude Baltic Pipe z Nórska v objeme 10 miliárd m³ ročne hotový včas v decembri? Pretože ani s naplnenými podzemnými zásobníkmi plynu (PZP) a terminálmi LNG nebudú všetky problémy Poľska s plynom vyriešené. Aj keď potrubie začne fungovať, boj o nórsky plyn je nevyhnutný. Nárokuje si naň nielen Poľsko, ale aj Litva. A plynovodom sa nebude dodávať „nový“ plyn, keďže nórska ťažba plynu nerastie, ale „starý“ plyn, ktorý sa v súčasnosti vyváža do toho istého Nemecka. Dalo by ho Nemecko za súčasných okolností Poľsku? Je to nepravdepodobné.

Dôležitou otázkou je, čo sa v zime stane s dodávkami LNG z USA a Blízkeho východu? Na trhu nie je veľký priestor pre nárast dodávok LNG. V súčasnosti sú dodávky LNG do Európy ešte stále výhodnejšie, pretože spotové ceny sú o 500 až 600 USD vyššie ako na ázijskom trhu. Tento rozdiel sa však môže veľmi rýchlo zmenšiť. Niektorí ázijskí spotrebitelia, ako napríklad Japonsko a Južná Kórea, môžu odmietnuť ďalší predaj svojho LNG do Európy, pretože plyn bude potrebný na domácom trhu.

Ďalším faktorom je, že ešte nie je úplne jasné, či Európa bude môcť čiastočne nahradiť plyn v plynových elektrárňach záložnými palivami, ako je vykurovací olej alebo nafta a do akej miery? Dôsledky pre Európu môžu byť veľmi závažné. Niektoré krajiny budú nútené obmedziť dodávky plynu priemyselným odberateľom, vrátane tých v energetickom sektore, aby sa pokúsili udržať dodávky plynu pre obyvateľstvo.

Podľa názoru experta niektorí priemyselní spotrebitelia kvôli takýmto vysokým cenám plynu jednoducho nenávratne opustia európsky trh, niektorí jednoducho zatvoria prevádzky, iní presunú svoju výrobu. Európa bude nakoniec dovážať množstvo tovarov, napríklad minerálne hnojivá, sklo, stavebné materiály, pretože európske továrne sa nadobro zatvoria.

Podľa Kondratieva sa obmedzenia dotknú väčšiny obyvateľstva. V mnohých krajinách je už teraz obyvateľstvo vyzývané, aby šetrilo energetické zdroje a dá sa predpokladať, že časom dôjde k obmedzeniu dodávok teplej vody a zatváraní sociálnej infraštruktúry, napríklad kúpalísk. Tento trend sa do začiatku vykurovacej sezóny len zintenzívni. To znamená, že komfort ľudí sa výrazne zníži a európske krajiny postupne začnú presúvať náklady na plyn na bežných občanov, ktorí v súčasnosti stále často neplatia trhovú cenu.

Ak budú ľudia nútení platiť za plyn spotové ceny, aké máme v súčasnosti, začnú prechádzať na elektrinu (ohrievače) a palivové drevo, aby ušetrili. Problém je v tom, že väčšina európskych krajín nemá veľké voľné kapacity a nedokáže dramaticky zvýšiť výrobu elektriny.

Pred niekoľkými mesiacmi nebolo možné predstaviť si, že by západoeurópske krajiny boli nútené zaviesť takéto obmedzenia, pretože sú evidentne menej závislé na Rusku ako krajiny Strednej Európy. Problémom však je, že podiel plynu v energetickej bilancii krajín západnej Európy je vyšší ako napríklad v Českej republike alebo Poľsku. Napríklad Poľsko vyrába veľký podiel elektriny z uhlia, zatiaľ čo Česká republika má rozvinutú jadrovú aj uhoľnú energetiku.

Ktorej z krajín západnej Európy hrozia túto zimu problémy? Nemecko a Taliansko, rovnako ako Francúzsko a Belgicko môžu čeliť ťažkostiam v prípade problémov s jadrovými elektrárnami. Jadrovú energetiku v týchto krajinách v posledných dvoch rokoch sužujú problémy: zvýšil sa počet neplánovaných opráv, klesá výroba elektriny. To bude vážna výzva aj pre trh s plynom, pretože napríklad na juhu Francúzska tradične viac ako 70 % domácností využíva elektrické kúrenie. A nedostatok elektriny povedie k zvýšeniu dopytu po plyne. Problémy môžu nastať aj v

západoeurópskych krajinách, ktoré sú silne závislé od dodávok LNG. Ide predovšetkým o Španielsko a Spojené kráľovstvo. Ako hovorí analýza *Bloomberg* v úvode, v zime navyše hrozí, že LNG začne smerovať do Ázie.

Vo východnej Európe môžu podľa názoru experta počas vykurovacej sezóny čeliť určitým ťažkostiam Slovensko a Maďarsko, keďže Maďarsko má nízku zaplnenosť PZP a Slovensko je vysoko závislé od dodávok plynu cez ukrajinský koridor, kde hrozí zastavenie tranzitu.

Pre Európu bude veľmi ťažké vyriešiť situáciu, pretože väčšina leta už prešla. Do začiatku vykurovacej sezóny v októbri zostáva veľmi málo času. Súdiac podľa vyhlásení Gazpromu, je nepravdepodobné, že v priebehu nasledujúcich dvoch mesiacov uvidíme rýchle oživenie dodávok plynu. Pre Európanov sa počíta každý týždeň. Európski politici a energetici sa preto pripravujú, aby túto zimu prežili v krízovom režime.

Spustenie SP 2 na plnú kapacitu by bolo, aspoň pre Nemecko, riešením súčasných problémov s dodávkami plynu. Nie všetci v Nemecku sú ochotní súhlasiť s deštruktívnou americkou zahraničnou politikou sankcií. Odmietanie relatívne lacného ruského plynu a neustále rastúce ceny energií už teraz zaťažujú plecia nemeckých občanov a nemeckého priemyslu.

Bývalý nemecký kancelár Gerhard Schroeder koncom júla 2022 súkromne navštívil Moskvu a podľa portálu *Reportér* osobne komunikoval s prezidentom Putinom o otázkach spolupráce v oblasti energetiky. Konkrétne sa zaujímal o hypotetickú možnosť spustenia plynovodu SP 2 v prípade krízovej situácie a údajne dostal pozitívnu odpoveď.

Pripomeňme, že Gazprom vybudoval tento plynovod obchádzajúci Ukrajinu v konzorciu so západnými spoločnosťami s cieľom čerpať až 55 miliárd kubických metrov plynu ročne. Kvôli odporu USA a ich spojencov v Európe však projekt, ktorý bol napriek sankciám úspešne dokončený, bol najprv zablokovaný v procese certifikácie a následne zostal po spustení špeciálnej vojenskej operácie ležať nevyužitý na dne Baltského mora s veľmi nejasnými vyhliadkami.

[ZDROJ](#)